

BÀI 9-10

THỰC HÀNH : NÓI "KHÔNG !" ĐỐI VỚI CÁC CHẤT GÂY NGHIỆN

MỤC TIÊU

Sau bài học, HS có khả năng :

- Xử lí các thông tin về tác hại của rượu, bia, thuốc lá, ma túy và trình bày những thông tin đó.
- Thực hiện kĩ năng từ chối, không sử dụng các chất gây nghiện.

ĐỒ DÙNG DẠY – HỌC

- Thông tin và hình trang 20, 21, 22, 23 SGK.
- Các hình ảnh và thông tin về tác hại của rượu, bia, thuốc lá, ma túy sưu tầm được.
- Một số phiếu ghi các câu hỏi về tác hại của rượu, bia, thuốc lá, ma túy.

HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1 : THỰC HÀNH XỬ LÝ THÔNG TIN

* *Mục tiêu* : HS lập được bảng tác hại của rượu, bia ; thuốc lá ; ma túy.

* *Cách tiến hành* :

Bước 1 :

HS làm việc cá nhân : Đọc các thông tin trong SGK và hoàn thành bảng sau :

| | Tác hại của thuốc lá | Tác hại của rượu, bia | Tác hại của ma túy |
|--------------------------|-------------------------|--------------------------|-----------------------|
| Đối với người sử dụng | | | |
| Đối với người xung quanh | | | |

Bước 2 :

GV gọi một số HS trình bày. Mỗi HS chỉ trình bày một ý. HS khác bổ sung.

Kết luận :

- Rượu, bia, thuốc lá, ma túy đều là những chất gây nghiện. Riêng ma túy là chất gây nghiện bị Nhà nước cấm. Vì vậy, sử dụng, buôn bán, vận chuyển ma túy đều là những việc làm vi phạm pháp luật.
- Các chất gây nghiện đều gây hại cho sức khỏe của người sử dụng và những người xung quanh ; làm tiêu hao tiền của bản thân, gia đình ; làm mất trật tự an toàn xã hội.

Hoạt động 2 : TRÒ CHƠI "BỐC THĂM TRẢ LỜI CÂU HỎI"

* *Mục tiêu* : Củng cố cho HS những hiểu biết về tác hại của thuốc lá, rượu, bia, ma túy.

* *Cách tiến hành* :

Bước 1 : Tổ chức và hướng dẫn

- Chuẩn bị sẵn 3 hộp đựng phiếu : Hộp 1 đựng các câu hỏi liên quan đến tác hại của thuốc lá ; hộp 2 đựng các câu hỏi liên quan đến tác hại của rượu, bia ; hộp 3 đựng các câu hỏi liên quan đến tác hại của ma túy.
- GV đề nghị mỗi nhóm cử 1 bạn vào ban giám khảo và 3 – 5 bạn tham gia chơi một chủ đề, sau đó lại cử 3 – 5 bạn khác lên chơi chủ đề tiếp theo. Các bạn còn lại là quan sát viên.
- GV phát đáp án cho ban giám khảo và thống nhất cách cho điểm.

Bước 2 :

- Đại diện từng nhóm lên bốc thăm và trả lời câu hỏi, GV và ban giám khảo cho điểm độc lập sau đó cộng vào và lấy điểm trung bình.
- Kết thúc hoạt động này, nếu nhóm nào có điểm trung bình cao là thắng cuộc.

Dưới đây là một số câu hỏi gợi ý cho trò chơi "Bốc thăm trả lời câu hỏi" :

• **Nhóm câu hỏi về tác hại của thuốc lá :**

Hãy chọn câu trả lời đúng nhất.

1. Khói thuốc lá có thể gây ra bệnh nào ?
 - a) Bệnh về tim mạch.
 - b) Ung thư phổi.
 - c) Huyết áp cao.
 - d) Viêm phế quản.
 - e) Bệnh về tim mạch, huyết áp ; ung thư phổi, viêm phế quản.

2. Khói thuốc lá gây hại cho người hút như thế nào ?
 - a) Da sớm bị nhăn.
 - b) Hơi thở hôi.
 - c) Răng ố vàng.
 - d) Hơi thở hôi, răng ố vàng, môi thâm, da sớm bị nhăn.
 - e) Môi thâm.

3. Hút thuốc lá ảnh hưởng đến người xung quanh như thế nào ?
 - a) Người hút phải khói thuốc lá cũng dễ bị mắc các bệnh như người hút thuốc lá.
 - b) Trẻ em sống trong môi trường có khói thuốc lá dễ mắc các bệnh nhiễm khuẩn đường hô hấp, viêm tai giữa.
 - c) Sống gần người hút thuốc lá, trẻ em dễ bắt chước và trở thành người nghiện thuốc lá.
 - d) Tất cả các ý trên.

4. Bạn có thể làm gì để giúp bố (hoặc người thân) không hút thuốc lá trong nhà hoặc cai thuốc lá ?
 - a) Nói với bố (hoặc người thân) về tác hại của việc hút phải khói thuốc lá do người khác hút.
 - b) Cất gạt tàn thuốc lá của bố (hoặc người thân) đi.
 - c) Nói với bố (hoặc người thân) là hút thuốc lá có hại cho sức khỏe.
 - d) Nói với bố (hoặc người thân) về tác hại của thuốc lá đối với bản thân người hút và với những người xung quanh.

• **Nhóm câu hỏi về tác hại của rượu, bia :**

Hãy chọn câu trả lời đúng nhất.

1. Rượu, bia là những chất gì ?
 - a) Kích thích.
 - b) Gây nghiện.
 - c) Vừa kích thích, vừa gây nghiện.
2. Rượu, bia có thể gây ra bệnh gì ?
 - a) Bệnh về đường tiêu hoá.
 - b) Bệnh về tim mạch.
 - c) Bệnh về thần kinh, tâm thần.
 - d) Ung thư lưỡi, miệng, họng, thực quản, thanh quản.
 - e) Bệnh về đường tiêu hoá, tim mạch, thần kinh, tâm thần và ung thư.
3. Rượu, bia có thể gây ảnh hưởng đến nhân cách người nghiện như thế nào ?
 - a) Quần áo xộc xệch, thường bê tha.
 - b) Dáng đi loạng choạng, nói lảm nhảm, mặt đỏ,...
 - c) Ói mửa, bất tỉnh.
 - d) Tất cả các ý trên.
4. Người nghiện rượu, bia có thể ảnh hưởng đến người xung quanh như thế nào ?
 - a) Gây sự, đánh nhau với người ngoài.
 - b) Gây sự, đánh nhau, gây tai nạn giao thông, đánh đập vợ, con.
 - c) Đánh chửi vợ, con khi say hoặc khi không có rượu để uống.
 - d) Gây tai nạn giao thông.
5. Bạn có thể làm gì để giúp bố không nghiện rượu, bia ?
 - a) Nói với bố là uống rượu, bia có hại đối với sức khoẻ.
 - b) Nói với bố là uống rượu, bia có thể gây ra tai nạn giao thông.
 - c) Nói với bố là bạn yêu bố mẹ và muốn gia đình hoà thuận.
 - d) Nói với bố về tác hại của rượu, bia đối với bản thân người uống, với những người trong gia đình cũng như với người khác.

• **Nhóm câu hỏi về tác hại của ma túy :**

Hãy chọn câu trả lời đúng nhất.

1. Ma túy là tên chung để gọi những chất gì ?

- a) Kích thích.
- b) Gây nghiện.
- c) Kích thích và gây nghiện đã bị Nhà nước cấm buôn bán, vận chuyển và sử dụng.
- d) Bị Nhà nước cấm buôn bán và sử dụng.

2. Ma túy có tác hại gì ?

- a) Huỷ hoại sức khoẻ ; mất khả năng lao động, học tập ; hệ thần kinh bị tổn hại ; dễ lây nhiễm HIV ; dùng quá liều sẽ chết.
- b) Hao tổn tiền của bản thân và gia đình.
- c) Có thể dẫn đến hành vi phạm pháp để có tiền thoả mãn cơn nghiện.
- d) Tất cả các ý trên.

3. Nếu có người thuê bạn tham gia vận chuyển ma túy, bạn sẽ làm gì ?

- a) Từ chối và sau đó báo công an.
- b) Từ chối và không nói với ai về chuyện đó cả.
- c) Nhận lời vì làm như thế rất dễ kiếm tiền.
- d) Nhận lời vì bạn chỉ làm một lần sẽ không thể bị bắt.

Hãy chọn câu trả lời đúng.

4. Nếu có người rủ bạn dùng thử ma túy, bạn sẽ làm gì ?

- a) Nhận lời ngay.
- b) Thử luôn vì sợ bạn bè chê cười.
- c) Thử một lần cho biết, vì thử một lần bạn sẽ không bị nghiện.
- d) Từ chối một cách khéo léo, cương quyết và tìm cách khuyên người ấy không nên dùng ma túy.

Hoạt động 3 : TRÒ CHƠI "CHIẾC GHẾ NGUY HIỂM"

* *Mục tiêu* : HS nhận ra : Nhiều khi biết chắc hành vi nào đó sẽ gây nguy hiểm cho bản thân hoặc người khác mà có người vẫn làm. Từ đó, HS có ý thức tránh xa nguy hiểm.

* *Cách tiến hành* :

Bước 1 : Tổ chức và hướng dẫn

- Có thể sử dụng ghế của GV để dùng cho trò chơi này.
- Chuẩn bị thêm một chiếc khăn phủ lên ghế để chiếc ghế trở nên đặc biệt hơn.
- GV chỉ vào chiếc ghế và nói : Đây là một chiếc ghế rất nguy hiểm vì nó đã nhiễm điện cao thế, ai chạm vào sẽ bị điện giật chết. Ai tiếp xúc với người chạm vào ghế cũng bị chết vì điện giật. Chiếc ghế này sẽ được đặt ở giữa cửa, khi các em từ ngoài cửa đi vào hãy cố gắng đừng chạm vào ghế. Bạn nào không chạm vào ghế nhưng chạm vào người bạn đã đụng vào ghế cũng bị điện giật.

Bước 2 :

- GV yêu cầu cả lớp đi ra ngoài hành lang.
- GV để chiếc ghế ở ngay giữa cửa ra vào và yêu cầu cả lớp đi vào. GV nhắc mọi người đi qua chiếc ghế phải rất cẩn thận để không chạm vào ghế.

(Tình hình có thể xảy ra như sau : Các em đi đầu rất thận trọng và cố gắng không chạm vào ghế, sau đó có em cố ý đẩy bạn làm bạn ngã vào ghế, vài em đi sau cảnh giác và né tránh được để không chạm vào người em đã bị chạm vào ghế,...)

Bước 3 : Thảo luận cả lớp

Sau khi HS về chỗ ngồi của mình trong lớp, GV nêu câu hỏi thảo luận :

(*Lưu ý* : GV nên dựa vào diễn biến thực tế để đặt các câu hỏi phân tích)

- Em cảm thấy thế nào khi đi qua chiếc ghế ?
- Tại sao khi đi qua chiếc ghế, một số bạn đã đi chậm lại và rất thận trọng để không chạm vào ghế ?
- Tại sao có người biết là chiếc ghế rất nguy hiểm mà vẫn đẩy bạn, làm cho bạn chạm vào ghế ?

- Tại sao khi bị xô đẩy, có bạn cố gắng tránh để không ngã vào ghế ?
- Tại sao có người lại tự mình thử chạm tay vào ghế ?

Kết luận :

- Trò chơi đã giúp chúng ta lí giải được tại sao có nhiều người biết chắc là nếu họ thực hiện một hành vi nào đó có thể gây nguy hiểm cho bản thân hoặc cho người khác mà họ vẫn làm, thậm chí chỉ vì tò mò xem nó nguy hiểm đến mức nào. Điều đó cũng tương tự như việc thử và sử dụng thuốc lá, rượu, bia, ma túy.
- Trò chơi cũng giúp chúng ta nhận thấy rằng, số người thử như trên là rất ít, đa số mọi người đều rất thận trọng và mong muốn tránh xa nguy hiểm.

Hoạt động 4 : ĐÓNG VAI

* *Mục tiêu* : HS biết thực hiện kĩ năng từ chối, không sử dụng các chất gây nghiện.

* *Cách tiến hành* :

Bước 1 : Thảo luận

- GV nêu vấn đề : Khi chúng ta từ chối ai đó một điều gì (ví dụ từ chối bạn rủ hút thử thuốc lá), các em sẽ nói gì ?
- GV ghi tóm tắt các ý HS nêu ra rồi rút ra kết luận về các bước từ chối :
 - + Hãy nói rõ ràng bạn không muốn làm việc đó.
 - + Nếu người kia vẫn rủ rê, hãy giải thích các lí do khiến bạn quyết định như vậy.
 - + Nếu người kia vẫn cố tình lôi kéo bạn, tốt nhất là hãy tìm cách bỏ đi ra khỏi nơi đó.

Bước 2 : Tổ chức và hướng dẫn

GV chia lớp thành 3 hoặc 6 nhóm tùy theo số HS và phát phiếu ghi tình huống cho các nhóm. Ví dụ :

– Tình huống 1 :

Lân và Hùng là hai bạn thân, một hôm Lân nói với Hùng là mình đã tập hút thử thuốc lá và thấy có cảm giác thích thú. Lân cố rủ Hùng cùng hút thuốc lá với mình. Nếu bạn là Hùng, bạn sẽ ứng xử thế nào ?

– Tình huống 2 :

Minh được mời đi dự sinh nhật (liên hoan, ăn cỗ...), trong buổi sinh nhật có một số anh lớn hơn ép Minh uống rượu (hoặc bia). Nếu bạn là Minh, bạn sẽ ứng xử thế nào ?

– Tình huống 3 :

Một lần có việc phải đi ra ngoài vào buổi tối, trên đường về nhà, Tư gặp một nhóm thanh niên xấu dụ dỗ và ép dùng thử hê-rô-in (một loại ma túy). Nếu là Tư, bạn sẽ ứng xử thế nào ?

Bước 3 :

Các nhóm đọc tình huống, một vài HS trong nhóm xung phong nhận vai. Các vai hội ý về cách thể hiện, các bạn khác cũng có thể đóng góp ý kiến.

Bước 4 : Trình diễn và thảo luận

– Từng nhóm lên đóng vai theo các tình huống nêu trên.

– GV nêu câu hỏi cho cả lớp thảo luận :

+ Việc từ chối hút thuốc lá ; uống rượu, bia ; sử dụng ma túy có dễ dàng không ?

+ Trong trường hợp bị dọa dẫm, ép buộc, chúng ta nên làm gì ?

+ Chúng ta nên tìm sự giúp đỡ của ai nếu không tự giải quyết được ?

Kết luận :

– Mỗi chúng ta đều có quyền từ chối, quyền tự bảo vệ và được bảo vệ. Đồng thời, chúng ta cũng phải tôn trọng những quyền đó của người khác.

– Mỗi người có một cách từ chối riêng, song cái đích cần đạt được là nói "Không !" đối với những chất gây nghiện.